

ОТВЪД ДУНАВА И ОТВЪД ЗЛОЧЕСТИНИТЕ

КЛЮЧОВ ВЪПРОС: Защо и как възниква българската диаспора в Банат?

Док. 1. След Чипровското въстание: бедите отсам и отвъд Дунава

Българите, които се спасили с бягство, не са имали време да се събират, а една от групите, придвижвайки се напред през множество криволичещи пътеки и планински теснини, дотолкова се объркала, че [...] дори вечер се връщали там, откъдето сутрин потегляли, така че се мъчили две недели. Освен това гладът, жаждата, плачът на децата и лошото време правели невъзможно продължителното пребиваване на открито [...]. Поставени в такова бедствено положение, прибягнали [...] към светата чудотворна икона и майката на милосърдието послушала въздишките им: по намерена по чудо пътека след няколко часа стигнали на брега на Дунава и се прехвърлили във Влашко.

Но и това не бил краят на злочестините; макар да били благосклонно приети от Влашкия княз Константин Бранкован II, понесли много злини от унгарските протестанти, привърженици на Тьокьоли*. [...] Те измъчили до смърт мнозина, за да изтръгнат пари. [...] Освен това и татарите нахлули във Влашко и прегали всичко на огън и меч, ограбили мнозина от българите, отвели ги в плен отвъд Черно море, а други изклали. Отгоре на това във Влашко имало толкова много разбойници, че никои не бил сигурен у дома си и толкова по-малко на път.

* Граф Имре Тьокьоли (1657–1705) – унгарски благородник, австрийски противник и османски съюзник.

Хроника на някогашната Българска францисканска провинция от 1761 г.

Задача 1:

Прочетете Док. 1.

- Открийте в текста с какви трудности се сблъскват изселниците до преминаването на река Дунав.
- Открийте какви опасности ги дебнат отвъд Дунава.
- Изразете предположение защо въпреки многобройните нещастия българите предпочели да останат в чуждите земи.
- Отбележете кои от посочените видове миграции са представени в Док. 1.

вътрешна външна временна постоянна доброволна насилствена

Док. 2. Заселване на банатските българи

Задача 2:

Като използвате легендата на картата (**Док. 2**), определете:

- А) хронологическите рамки на представения период;
- Б) посоките на миграциите;
- В) предположете защо тези българи избират тази „посока“.

Док. 3. Формиране на българската диаспора в Банат

- 1688 г.: разгром на Чипровското въстание; изселване на българи католици от района;
- 1700 г.: указ на император Леополд (1665–1705) за привилегии на българската колония в гр. Алвинц;
- 1714 г.: създаване на българска колония с привилегирован статут в гр. Дева;
- 1718 г.: Пожаревацки договор (между Австрия и Турция) – Малка Влахия е окупирана от австрийски войски;
- 1726–1730 г.: изселване на българи католици от бившите павликянски села в Никополско и Свищовско, организирано от епископ Никола Станиславов;
- 1727 г.: указ на Карл VI (1711–1740) за привилегии на българските колонии в Малка Влахия (с възможност за участие на православни в управлението им);
- 1737–1738 г.: Австрия е победена от Османската империя – австрийските войски се оттеглят от Малка Влахия;
- 1739 г.: основаване на българска колония в Стар Бешенов (дн. Дугеци Веку);
- 1741 г.: създаване на българска колония във Винга.

Задача 3:

Въз основа на данните от **Док. 2** и **Док. 3** открийте:

- А) факторите за всяка от представените миграции;
- Б) групите изселници, от които се формирала общността на банатските българи;
- В) етапите, през които преминава създаването на българската диаспора в Банат.

Док. 4. Един англичанин пътува из Банат

Жителите на Банат, подобно на различните народи, обитават отделни села и са запазили непокътнатите националните си черти.

В едно село, което веднага се разпознава като германско поради представителността на къщите си и голямата красива сграда на училището, виждаш девойка, която мете, облечена в старомоден баварски костюм [...]. Няколко мили по-нататък влизаш в селище, съставено само от бедни влашки къщи [...].

Различните езици също са се запазили много добре [...]. В едно село [...], след като разбрах, че езикът, на който разговарят кочияшите, не е нито немски, нито унгарски, нито влашки – ухото бързо свиква да различава тези езици – аз попитах един достолепно изглеждащ човек, който стоеше в двора на хана, какви са тези хора. „Българи – отговори той на немски – и само преди стотина години са напуснали Турция и са се установили на това място под закрилата на императора.“ Големината на селото и външният вид на къщите говореха красноречиво, че това е една просперираща и процъфтяваща колония.

На някои места хора от две или три народности живеят заедно и не рядко се случва съседи да не разбират съседите си. Представителите на отделните народности рядко се женят помежду си [...].

Паджет, Дж. Унгария и Трансилвания. Лондон, 1839.

Задача 4:

- А) Сравнете „злочестините“ (според **Док. 1**) с начина на живот на българското население в Банат (според **Док. 4**).
- Б) Въз основа на **Док. 4** оценете модела на съжителство на различните общности.

ОБОБЩАВАЩ ВЪПРОС: Защо част от българите търсят спасение в границите на Австрийската империя?